

GEVEZE BERBER (1873)

ALİ BEY, DİREKTÖR (1844-1899)

Genel Bakış

Âli Bey'in Geveze Berber isimli eseri, birinci perdesi yedi, ikinci perdesi sekiz sahneden oluşan küçük hacimli bir komedidir. Geveze Berber, on dokuzuncu yüzyıl ve öncesinde evlilik çağındaki gençler arasındaki kaç-göçün iyi tahlil edildiği bir eserdir.

Kişiler

Berber Hamdi: Geveze Berber, her hâlûkârda işiyle meşgul olmayı yeğleyen, hariçten gelen etkilere fazla iltifat etmeyen bir kişidir.

Firuz Bey: Nesibe Hanımın sevgilisi, bekâr ve zengin bir gençtir. İlk gençlik yıllarından beri sevdiği Nesibe Hanım'ın başkasıyla evlenmesi ve kısa süre sonra eşini kaybederek dul kalması, Firuz Bey'i aşkından vazgeçirmemiştir.

Nesibe Hanım: Şaban Efendi'nin kızıdır. Nesibe Hanım, çocukluktan beri Firuz Bey ile beraber büyür, hayatlarının ilk yıllarında Firuz Bey ile birbirlerini severler fakat babasının isteğiyle yaşlı bir tacirle evlenmek zorunda kalır. Kocasının ölümünden sonra kendisine olan aşkıdan vazgeçmeyen Firuz Bey ile evlenir. Bir kez evlenip ayrılmış olsa da hâlâ genç kız edasındadır.

Şaban Efendi: Nesibe Hanım'ın babasıdır. Şahsında koruyucu-kollayıcı baba vasfını taşır. Bazen toplumun bakış açısını, ölçülerini kendi doğrularının üstünde görür.

Rukiye Hanım: Nesibe Hanım'ın halası olup hadiselerle tek yanlı bakan ve çok konuşan yaşlı bir kadındır.

Safnaz: Nesibe Hanımın hizmetçisi.

Hurşit: Firuz Bey'in uşağı.

Yaver: Firuz Bey'in uşağı.

Konu

Firuz Bey, Nesibe Hanım'ı ilk gençliğinden beri sevmektedir. Ancak Nesibe Hanım, babası tarafından yaşlı bir adamla evlendirilir. Nesibe Hanım'ın zevcesi iki yıl sonra ölür. Ondan hiç vazgeçmeyen Firuz Bey, sevdiğine kavuşmak için her yolu dener. Tıraş etmeye gelen berber bazı olaylara neden olur. Bu olaylar Firuz Bey'i sinirlendirir. Kendini sorumlu hissetmesi ile Firuz Bey'i kurtarır ve sevdiğine kavuşmasına yardımcı olur.

Olaylar

Randevuya Geç Kalma Aşkıdan vazgeçmeyen Firuz Bey'in olağan şekilde sürdürdüğü sevgili ziyaretlerinde onun için en önemli husus, sevgilisi Nesibe Hanım ile randevu vaktinde buluşmadır. Firuz Bey, sevgilisi Nesibe Hanım ile buluşmaya gitmeyi plânlar. Tıraş etmek için gelen Berber Hamdi, Firuz Bey'e eskiden babasının da berberi olduğunu söyler ve o günleri yad etme babında sohbet etmeye başlar. İşini bitirmek yerine sürekli gevezelik eder, derken ustura ile Firuz Bey'in yüzünü keser. Firuz Bey, Berber Hamdi'ye kızar ve ona hakaret eder. Bunun üzerine Hamdi tıraşı yarım bırakıp gitmek ister. Firuz Bey ise tıraşı bir an önce bitirerek sevgilisine kavuşmak ister. Bu yüzden Berber Hamdi'yi gitmekten vazgeçip tıraşı bitirmesi için yalvarır. Çok geveze olmakla birlikte aynı zamanda yufka yürekli biri olan Berber Hamdi, tıraşa yeniden başlar. Berber Hamdi, tıraşa devam ettiği esnada üst üste birkaç kez Firuz Bey'in yüzüne aksırır. Firuz Bey, âdeta çılgına döner ama sevgilisine gitmek için çok geç kaldığından, sabretmekten başka çaresi yoktur. Tekrar tekrar Berber Hamdi'ye acele etmesini söyler; ancak Berber Hamdi, Firuz Bey'e acele etmenin de iyi olmadığını birkaç atasözünü dile getirerek, yavaş hareket etmeye devam eder. Nihayetinde tıraş sona erer ve Firuz Bey, aceleyle konaktan çıkar.

Nesibe'nin Tedirginliği Firuz Bey'in randevuya gecikmesi Nesibe Hanım'ı tedirgin eder ve Firuz Bey'e geç kalmasından dolayı sitem edeceğini dile getirir. Firuz Bey, yaşadıklarını Nesibe Hanım'a anlatır. Nesibe Hanım, Firuz Bey'i dinledikten sonra ona hak verir ve ayrıca onu teselli eder. Nesibe Hanım, uzun süredir yolunu beklediği sevgilisiyle henüz hasret gideremedi odaya Rukiye Hanım gelir.

Firuz Bey derhâl masanın altına saklanır. Rukiye Hanım, gevezelikte Hamdi'den aşağı kalmayan bir kişidir. O, istifini bozmadan sakın sakın konuşmaya, gevezelik etmeye devam eder. Nesibe Hanım, Rukiye Hanım'a birkaç kez yorulduğunu ve başının da ağrıdığını söyler ve ondan dinlenmeye geçmek için müsaade ister. Nesibe'nin bu isteğine fazla direnemeyen Rukiye Hanım odadan çıkar.

Hamdi'nin Vefakârlığı Berber Hamdi de cumartesi uğursuzluğunun Firuz Bey'in başına bir iş getirebileceği endişesiyle onun ardından çıkar ve onu takip eder. Vefa ve sorumluluk duygusuyla hareket eden Berber Hamdi, Firuz Bey'i takip ederek Nesibe Hanım'ın evine gelir ve Firuz Bey'i bekler; ancak Firuz Bey uzun süre evden çıkmayınca, Nesibe Hanım'ın babası Şaban Efendi'den Firuz Bey'in akıbetini sorar. Şaban Efendi, öyle birinin olmadığını kendinden emin bir şekilde ve ısrarla dile getirir; lâkin Berber Hamdi'yi ikna edemez. Berber Hamdi, Firuz Bey'e zarar verileceği endişesiyle uşaklar Hurşit ve Yaver'i de yardıma çağırır. Rukiye Hanım odadan çıkacağı sırada Berber Hamdi içeri girer ve Rukiye Hanım'a Firuz Bey adında birini aradığını söyler. İsrarla evi aramak isteyen Berber Hamdi ile birlikte içeri giren Şaban Efendi kavga ederler. Şaban Efendi, kadınların dışarı çıkmasını ister. Birkaç saniye içinde Berber Hamdi, Firuz Bey'i masanın altında bulur. Kendinden emin bir şekilde Firuz Bey'in evinde olmadığına ısrar eden Şaban Efendi, Firuz Bey'in saklandığı masanın altından çıkarılmasıyla suçluluk hissetmeye başlar. Sosyal statü olarak kendine göre altta olan birine mağlup olduğu hissine kapılan Şaban Efendi, Firuz Bey'i cezalandırmak ister. Berber Hamdi şahidi olduğu olayın hayırlı ve güzel bir sonuca varması için telkin ve tavsiyelerine devam ederek, Şaban Efendi'ye bu durumu kimseye anlatamayacağını ve hem kendisinin hem de kızının adının lekeleneyeceğini söyler ve ayrıca Şaban Efendi'yi ikna edebilmek için, kızını sevdiğine vermeyen, kısa süre sonra ölen kızının ardından acı çeken bir babanın dramını anlatarak, aynı acıları kendisinin de yaşayabileceğini dile getirir ve onu yatıştırır. Olayın evvelini ve nihayetini düşünüp değerlendiren Şaban Efendi, sonunda kızı Nesibe ile Firuz Bey'in evlenmelerine karar verir. Firuz Bey, bu karara çok sevinerek Şaban Efendi'nin eline eteğine sarılır. Aynı gün içinde kendisine hem cehennemi hem de cenneti yaşatan Berber Hamdi'ye evden çıkarken hediye olarak para teklif eder. Berber Hamdi, para düşkününü olmadığını, ancak, Firuz Bey'i devamlı tıraş etmek istediğini dile getirir. Firuz Bey, Berber Hamdi'nin tıraş anında ve sonrasında başına getirdiği belaları düşünerek, onun sürekli tıraş etme teklifine pek de sıcak bakmaz.

Tema

Aşk Sevdiğinden asla vazgeçmeyen, ona sadık olmanın azmini görmekteyiz. Sevdiği kadın dul olsa bile bu sevgisinden hiçbir şey eksiltmeden yıllarca onu beklemeyerek sonunda mutlu sona erişilmiştir.

Karakter İncelemesi

Berber Hamdi (Geveze)

Karakter Bir hayli geveze olan Berber Hamdi vefakar ve sadık biridir. Geveze olduğunu asla kabul etmeyen, yavaş hareket eden bir yapıya sahiptir. Para da pulda gözü olmayan sadece vefa borçlu olduğu insanlara hizmet etmek isteyen iyi niyetli biridir.

Aktivite Berber Hamdi, Firuz Bey'i tıraş etmeye gelir ve ona küçüklüğünden başlayarak bir sürü şey anlatır. Firuz Bey'in başına bir şey gelmesinden korktuğu için onu takip eder. Nesibe Hanım'ın evine giren ve çıkmakta geciken Firuz Bey'i merak eder ve içeriye girerek Şaban Efendi'den hesap sorar. Şaban Efendi, içeride Firuz Bey'i görünce olaylar karışır. Fakat Berber Hamdi arabuluculuk yaparak Nesibe Hanım ile Firuz Bey'in evlenmesine yardımcı olur.

Kişiler Berber Hamdi, ilk olarak Firuz Bey'le tıraş esnasında uzun bir süre konuşur. Daha sonra Firuz Bey'i takip ederek Nesibe Hanım'ın evine gider ve Şaban Efendi'yle uzun bir konuşmaya girerek olayları tatlıya bağlar.

ÖRNEK OLAYLAR

Geveze Berber Hamdi, Firuz Bey'i tıraş ederken sürekli bir şeyler anlatır. Çocukluğundan başlayıp babasının nasıl bir insan olduğundan, lalası Mahmut Ağa'dan bahsederek konuşmayı uzatır ve Firuz Bey'i kızdırır. Firuz Bey her ne kadar acele etmesini söylesene de Berber Hamdi oldukça rahattır. Firuz Bey- (Saatine bakarak) Aman berber ağa, takımınızı falan hazırlayın, vakit geçiyor, işim var, gideceğim. Berber Hamdi- Baş üstüne beyim. Tıraş mı olacaksınız, yoksa saçlarınızı mı kestireceksiniz? Firuz Bey- Yalnız tıraş olacağım, fakat rica ederim biraz çabukça... Berber Hamdi- Bendenize kalırsa yalnız saçınızı kestirseniz daha uygun olur. Firuz Bey- Niçin? Berber Hamdi- Çünkü cumartesi günleri tıraş olmak uğursuzdur derler. Firuz Bey- Sen, uğurlu uğursuz olmasına karışma, beni tıraş etmeye bak. Berber Hamdi- Yok, bendenizinki bir hatırlatmak; ister kabul edin, ister etmeyin. (Kendi kendine) Doğrusu

benimkisi de budalalık. Ne emrediyorsa onu yap. (Peşkirini Firuz Beyin göğsüne bağladıktan sonra usturasını bilemeye başlayıp) Rahmetli babanız bir cumartesi günü tıraş olmak için beni getirtmişti. Kendisine, gelin bugün tıraştan vazgeçiniz dedim. O da sizin gibi, niçin diye sorunca sebebini söyledim. Hiç unutmam cebinden bir çil beşik çıkıp, "Eksik olma Hamdi, beni kayırıyorsun. Al şunu hamam parası yap. Bugün tıraş olmaktan vazgeçtim," diye bana para vermişti. Ben öyle anlayışlı, öyle fakara babası adam bir daha göremem ki. Nerede o eski adamlar... Siz o vakit daha mini miniydiniz Ne kadar çok yaramazlık yapardınız. Bir gün tarağımın bütün dişlerini kırmıştınız. Bilmem hatırlayabilir misiniz?.. Haa, çıtkırdım bir erkek kardeşiniz de vardı, şimdi elbet büyümüştür. Hey neydi o eski günler, hey... Firuz Bey- (Kendi kendine) Çattık. Berber Hamdi- Hele lalanız Mahmut Ağa ne babacan adamdı. Ara sıra sizi kucağına alıp bana getirirdi. O zaman Aksaray'da otuz kuruş kira ile bir dükkânda çalışırdım. Canına yandığım, şimdi yüzeli kuruş veriyorum da sahibi yine dırlanıyor. Böyle ters herif olmaz ki, geçen gün az kaldı boğaz boğaza belaya girecektik. Bakınız, bir kere bu olur mu? Dükkânın peykeleri eskimiş, biz buna yahu şu... Firuz Bey- Sen beni tıraş etmeye mi geldin, yoksa gevezeliğe mi?

İyi Niyetli Şaban Efendi, Firuz Bey'i evinde görünce çok sinirlenir ve ağzına geleni söyler. Berber Hamdi Bu duruma müdahale ederek ortamı yumuşatmaya ve Şaban efendi'yi yatıştırmaya çalışır. Şaban Bey'i ikna ederek evlenmeleri için müsaade alır.Şaban Efendi- Herifler bu affedilir kabahat mıdır? Bu yenilir yutulur, bir rezalet midir? Berber Hamdi- Canım ne yapalım olmuş bir kere... Kendisinin bu kadar insan içinde mahcup oluşu yetmez mi, eğer eğrisine gidip işi herkese duyuracak olursanız, kendi ırz ve namusunuzu büsbütün bir paralık edersiniz. Bana kalırsa bunun en iyisi, ikisini birbirine verip bunları mutlu etmendir.Şaban Efendi-Sen deli misin be herif! Ben bu alçağı nasıl damat ederim kendime. Irz ve namusum yok mu benim?Berber Hamdi- Vallah, ben sizi ve kızınızı kayırdığımdan söylüyorum. Bundan birkaç yıl önce arkadaşlardan birinin başına ayn buna benzer bir kaza gelmişti de, o da sizin gibi ben bu herifi damatlığa kabul edemem deyip kızını sevdiğine vermemişti. Ancak arası altı ay geçer geçmez o gül gibi kız ölmüştü...(Kendi kendine) Bu işin böyle olacağı kimin aklına gelirdi.Şaban Efendi- Peki, peki önümüzdeki perşembeye nikâhı kıyiveririz. (Firuz'a) Haydi git tedarik görmeye bak. Ben de varıp Nesibe'ye müjdeyi vereyim.

Tokgözlü Berber Hamdi'nin parada pulda gözü yoktur. Olaylar tatlıya bağlandıktan sonra Şaban Efendi Firuz Bey'in Nesibe Hanım'ın evlenmesine izin verir. Bu işte Hamdi Bey'in emeği çoktur. Bundan dolayı Firuz Bey Berber Hamdi'ye para vermek ister. Fakat Berber Hamdi para istemediğini bundan sonra kendisinin berberi olmak istediğini söyler. Firuz Bey- (Büyük bir sevinçle) Aman şimdi çıldıracağım Nesibe'mi alacağım ha?.. Yarabim bu ne mutluluk! Berber Hamdi- Bak, halt etme, kızı benim sayemde yakaladın. Eğer ben olmasaydım işin bitikti. Firuz Bey- Eksik olma babacığım. Allah biliyor, size nasıl teşekkür edeceğimi şaşırırdım. Ver şu elini ayağını öpeyim. Berber Hamdi- Estağfurullah canım, yapma beyim Estağfurullah Firuz Bey- (Cebinden kesesini çıkararak) Çok değilse de şimdilik şunu kabul ediniz de sonra bol bol ikram ederim. Berber Hamdi- Yok, yok ben para pul istemem, yalnız bundan böyle bana tıraş olacağına söz ver yeter.

Karakter İncelemesi

Firuz Bey (Aşık)

Karakter Nesibe'ye olan aşkı hiç bitmeyen onu yıllarca bekleyen sadık biridir. Buluşma günlerinde oldukça heyecanlı fakat işleri yolunda gitmeyince bir o kadar da sinirli yapıya sahiptir. Oldukça açık sözlü olan Firuz Bey, kimseden lafını esirgemediği gibi söyler.

Aktivite Firuz Bey, Nesibe Hanım'la buluşmak için dakika sayarken tıraş olmak ister. Berberler biraz tartıştıktan sonra evden çıkarak Nesibe Hanım'la buluşmaya gider. Nesibe Hanım'ın evinde gelişen olaylar sonucunda mutlu sona ulaşır.

Kişiler Firuz Bey, önce uşağı Hurşit'e bir berber çağırmasını söyler ve onu gönderir. Yaverine de ayakkabılarını almasını söyler. Berber Hamdi ile tıraş olurken sohbet eder.Başından geçenleri Nesibe'ye anlatır. Nesibe'nin yanına gittiğinde Nesibe'nin babası Şaban Efendi'ye yakalanır. Nesibe'ye olan duygularını ona söyler.

ÖRNEK OLAYLAR

Heycanlı Firuz Bey, Nesibe Hanım'la buluşacağı için çok heyecanlıdır. Saatleri hatta dakikaları sayardı. Buluşma saatine daha zaman olduğu için kendi kendine nasıl vakit geçireceğini heyecan içinde düşünür. Firuz Bey- Saat altıya geldiğinde doğru oraya giderek arka kapıdan içeriye girecek ve iki senedir özlemine çektiğim sevgilime kavuşacağım. Aman Tanırım! Ne büyük mutluluk! (Koynundaki saate bakıp) Bu saat de yürümüyor ki, hâlâ dört... Peki, ya eve girerken görülürsem? Zor iş.

İki paralık namusum var, sonra o da kalmaz. Acaba ne yapmam? Yoksa gitmesem mi? (Biraz düşünerek) Gelirim diye kesin söz verdim ama... Şimdi gitmesem bana bir daha güveni kalmayacağı gibi böyle güçbela elime geçen bir fırsatı da kaçırmış olacağım. Aman canım ne olacaksa olsun, gideceğim. (Aynanın önüne gelip üstünü başını düzeltir) Aaa! Tıraş olacaktım, unutmuşum. Hazır vaktim varken şu bizim berberi getirteyim de bir tıraş olayım. (Uşağını çağırır) Hurşit, Hurşit!..

Sinirli Firuz Bey, uşaklarının iş bilmezliklerine oldukça sinirlenir ve onları azarlar. Firuz Bey, uşağı Hurşit'e berberini çağırmasını söyler. Hurşit berberin işi olursa ne yapacağını sorar. Firuz Bey, o zaman başka berber getirmesini söyler. Hurşit, Firuz Bey'e yok Hristiyan olsa olur mu? Yok başka berber olsa olur mu? Diye sorular sorunca Firuz Bey sinirlenir ve Hurşit'e kızar. Firuz Bey -(Biraz hiddetle) Eee uzatıyorsun artık! Ne olursa olsun, bir berber al da gel. Hurşit- Şüphesiz eli çabuk ve usta... Firuz Bey- (Hiddetle) Ne söz anlamaz herifsin be!.. Ne olursa olsun diyorum, ne olursa olsun... Hurşit- (Kapıdan dışarı çıkıp yine içeri girer) Mesela genç olmuş, ihtiyar olmuş... Firuz Bey- (Büyük bir hiddetle) Hurşit beni çıldırtıyorsun yıkıl git! Vallahi tepelerim seni şimdi! Hurşit- Şimdi sorsam yine hiddetleneceksiniz, ama takımını beraberin de mi getirsin? Yoksa... Firuz Bey- (öfkelenerek yerinden fırlayıp) Katır herif!.. Benimle eğleniyor musun, çık git edepsiz, çık git çabuk

Aşık Firuz Bey, Nesibe Hanım'a aşık ve onla görüşmek için her türlü yolu dener. Nesibe'yi görmek için evlerine gider ve orada Nesibe Hanım'ın babası Şaban Efendi'ye yakalanır. Şaban Efendi, Firuz Bey'e çok kızar ve ona hakaret eder. Firuz Bey, Nesibe Hanım'a olan aşkını Şaban Efendi'ye itiraf eder. Şaban Efendi- Vay Firuz Bey! Sen haa sen? Babanla kardeş gibi görüştüğüm için sana evlat gözüyle bakarken ne cüretle, ne cesaretle böyle bir çapkınlığa girişebildin? Edepsiz hain köpek seni! Bu katırın etlerini cımbızla koparsam haklıyım. Ben şimdi elaleme ne yüzle bakacağım? Söyle bana, ne yüzle bakayım? Firuz Bey- Merhamet buyurun efendim, bendenize ne yaparsanız yapın, yani her istediğiniz cezayı verebilirsiniz, fakat küçük yaşımdan beri size karşı duyduğum özel saygıyı unutturup böyle bir affolunmaz adiliği yapmama cesaret veren şey nedir bilir misiniz? İki senedir kızıma olan aşk ve sevgimdir. Ah iki senedir ateşlerinde yandığım o muhabbet-i sadıkâne değil midir ki, hakkımda evlat muamelesi eden sizin gibi eşi bulunmaz bir velinimetin huzurunda ömrüm oldukça cehaletimi kanıtlayacak şekilde beni rezil etti.